

VÄIKE-MAARJA VALLA

Infoleht

November 1996

Nr. 10 (42)

KÜLASKÄIGUST SIRDALI KOMMUUNI

6.-13.11.1996 külastas grupp Väike-Maarja valla taitlejaid meie sõprusvalda Norras - Sirdali kommuuni. Norra reisi tegid kaasa tantsuõpetaja Aino Lukman, rahvatantsijad Aivar ja Egne Liivalaid, Raimo ja Katrin Maasik, Viktor Adamson ja Helle-Mall Niinemets, Väike-Maarja Rahvamaja juhataja Mare Taar, Väike-Maarja Muusikakooli direktor Vallo Taar ja valla kultuurinõunik Ilve Tobreluts. Vastavalt kahe paikkonna vahel sõlmitud koostöölepingule sai see reis teoks Sirdali kommuuni täielikul finantseerimisel.

Meie reisi peamine eesmärk oli osaleda Sirdali kommuuni keskuses Tonstadis korraldatud muusikafestivalil, kus põhiline esinejaskond moodustus kohaliku muusikakooli õpilastest, nii lauljatest kui pillimängijatest. Rahvatantsu seal kandis eriti ei harrastata ning seetõttu pakkus meie tantsupaaride esinemine, eelkõige aga nende professionaalsus ja rahvariiete ilu ning omapära, sealsele rahvale suurt naudingut. Samasuguse huvi ja tähelepanuga võeti vastu Vallo ja Mare Taari meeldivad laulud.

Festivali eel korraldatud ühisel rahvatantsuõhtul õnnestus Aino Lukmanil ja meie tantsijail kerge vaevaga mõned tantsud ka kohalikele tantsijatele selgeks õpetada, nii et festivalipäeval sai koos üleski astunud. Seda koostantsu oli tore vaadata ja tõdeda sedagi, et meie tantsupaarid suutsid Sirdali rahvas äratada huvi rahvatantsu vastu, sellega lubasid nad nüüdsest peale tõsisemalt tegelema hakata.

Rõõm ja kasu sellel festivalil osalemisest oli kahepoolne. Kui nemad imetlesid siiralt meie rahvatantsukunsti, siis meid omakorda hämmastas jälle kõige muu kõrval ka nende taitlejate kasutuses

olevate tehniliste vahendite ja võimaluste rohkus.

Norra loodus on võrratult ilus. Meelde jäid kõrged mäed, orud, fjordid, jõed, järved, erilisel aga hästimärgistatud ja valgustatud ning väga hea kattega mägiteed. Nende endi ütlemist mööda iseloomustavat seda paikkonda kõige enam 3 põhilist tunnust: lambad, vesi ja elekter. Meie lisasime omalt poolt neljandaks juurde meeldivad inimesed. Norralased on tööpoolest siirad, rõõmsad, sõbralikud ja lahked. Me kõik olime majutatud peredesse ning saime mitme päeva jooksul osa nende elurõõmusest ja külalislahkusest.

Sõprusuhted Väike-Maarja valla ja Sirdali kommuuni vahel said alguse juba 1993.a. kevadel. Kui algselt olid need põhiliselt sotsiaalsed ja tehnikaalased, siis nüüd on need laienenud ka talupidamise, hariduse ja kultuuri valdkonda. Ja tundub, et just neis valdkondades on edaspidi näha laiemad perspektiivid ning mõlemapoolne koostöövalmidus.

Sel korral võtsime näituste tarvis Sirdalisse kaasa õpilaste käsitöid ja joonistusi Triigi Lasteaed-Algkoolist ning Kiltsi Põhikoolist. Õpilastööde näituste vahetamine on üks võimalus koolidevahelise koostöö korraldamiseks.

Kevadel on tõenäoliselt oodata meie valda Sirdali poliitikute delegatsiooni eesotsas volikogu esimehe Torjus Kvæveni ja uue vallavenema Svein Tore Åtlandiga. Pandivere päeval ootame aga Väike-Maarjasse külla sealseid taitlejaid, kes meie rahvale norra muusikat, laule ja rahvariideid tutvustavad.

Ilve TOBRELUITS

VÄIKE-MAARJA VALLAVOLIKOGUS

31.10.1996.a.

Päevakorras:

1. Vallavolikogu esimehe ja aseesimehe valimine.

Volikogu esimehe kohale seati üles 2 kandidaati: 1. Jaak Läänemets, 2. Mall Lepiksoo.

Moodustati 3-liikmeline hääletugemiskomisjon koosseisus Reet Kõiv, Vallo Taar ja Mulje Kaare. Viidi läbi salajane hääletamine. Jaak Läänemetsa poolt anti 14, Mall Lepiksoo poolt 5 häält.

Aseesimehe valimiseks esitati üks kandidaat - Mall Lepiksoo, kes sai 18 poolt häält, 1 sedel tunnistati kehtetuks.

Seega on Väike-Maarja Vallavolikogu uus esimees Jaak Läänemets ja aseesimees Mall Lepiksoo.

2. Vallavalitsuse lahkumispalve rahuldamine.

Ette kandis vallavanem Jüri Poolak. Otsustati lahkumispalve rahuldada.

3. Vallavolikogu ja -valitsuse organisatsioonilisest struktuurist.

Ette kandis Jaak Läänemets. Struktuuri kohta ettepanekute tegemiseks anti sõna Peeter Albile, Peeter Rahnikule ja Jüri Poolakule.

14.11.1996.a.

Päevakorras:

1. Vallavanema valimine.

Vallavanema kandidaadiks esitati Sven Kesler, kes tutvustas ennast ja oma seisukohti.

19-st vallavolikogu liikmest hääletas Sven Kesleri poolt 16, 3 volikogu liiget jättis hääletussedeli täitmata.

Seega on Sven Kesler Väike-Maarja valla uus vallavanem.

Väike-Maarja Võidu puurkaevu reostumisest

Võidu puurkaevu esimesed reostumishäired ilmnesid augustikuu alguses. Kõigepealt oli tunda vee naftaproduktide lõhna ja maitset. Palju aastaid on selles piirkonnas naftaproduktidest reostunud pinnasekiht (3.-4.augustil sadas Väike-Maarjas vihma). Nädal aega hiljem ilmnesid reostumishäired, mis olid orgaanilist päritolu (tugev värske solgilõhn, valged 4-5 mm pikkused helbed vees).

Juulikuus (15.-20.juulini) kasutas OÜ Meier ilma keskkonnanõunikuga kooskõlastamata pikema aja jooksul jahutussüsteemi läbipesemiseks vadaikut (28 tonni). Pesemine lõpetati ajavahemikus 01.-05. august.

14.,15.augustil laotas OÜ Müüriku Simuna mnt.18 elamu vastas oleval põllul sõnnikut. Need faktid tundusid esmapilgul olevat seotud kaevu reostumisega.

Järeldan, et oli toimunud äkkreostus, s.t. suure koguse orgaanilise aine ühekordne sattumine põhjavette.

Põhjendus:

Võidu kaevu analüüsid (proovid võetud 13.08.96 ja 12.09.96) ei leitud ülenormatiivset NH_4^+ (vastavalt 0,87 mg/l ja 0,52 mg/l). Joogivee standard $\text{NH}_4^+ = 0,5$ mg/l on hea ja $\text{NH}_4^+ = 1,0$ mg/l rahuldav, mis viitab sellele, et org.aine (vette sattunud reostus) hüdroolüüs (mikroorganismide toimel) kiiresti NO_2^- -ks. NH_4^+ on aeroobsetes tingimustes väga ebapüsiv.

Mõlemis analüüsis (13.08.96 ja 12.09.96) avastati kohe vaid väga kõrge NO_2^- sisaldus (vastavalt 1,13 mg/l ja 0,162 mg/l). Joogivee standard $\text{NO}_2^- = 0,01$ mg/l on hea ja 0,1 mg/l rahuldav. NO_2^- on orgaanilise aine (N) lagunemise teine faas.

OÜ Müüriku sõnnikulaotamine toimus 14. ja 15. augustil, seega pärast reostuse avastamist Võidu puurkaevus. Sellele, et virtsa imbumist suurfarmi sõnnikuhoidlast ei toimunud, viitab samuti 13.08.96 ja 12.09.96 võetud analüüsid NH_4^+ ülenormatiivne puudumine. Reostuse pideva põhjavette imbumise korral oleks analüüsid pidanud näitama kõrget NH_4^+ sisaldust, mis on iseloomulik põhjavee virtsast reostumise korral (OÜ Müüriku hoidlat parandati 1995.a. suvel).

Virtsareostusele oleks pidanud viitama ka kõrge K^+ ja Cl^- sisaldus, mida samuti ei olnud. 12.sept. võetud proovis oli

$\text{Na}^+\text{K}^+ = 8,7$ mg/l. Kloriidide tõus oli minimaalne. 19.juunil $\text{Cl}^- = 28$ mg/l ja 12.septembril $\text{Cl}^- = 60,8$ mg/l, joogivee standard $\text{Cl}^- = 250$ mg/l on hea ja 350 mg/l rahuldav.

Nüüd värvusest. 13.aug. võetud proovis oli värvus 13° (joogivee standard 5° on väga hea; 15° hea; 25° rahuldav) ja 12.09. võetud proovis 39° .

Suur org.aine sisaldus annab veele ka kõrge värvuse näitaja (näit. nagu humiinaid soo- ja rabavetes).

Põhjavee virtsareostuse korral oleks iseloomulik, et värvus oleks kohe kõrge, tegelikult ei olnud. Värvuse muutus s.t. tõus kuu aja jooksul võis olla põhjustatud ka raua sisalduse kasvust antud perioodil 0,36-lt 1,4 mg/l-ni (0,1 väga hea, 0,3 hea; 1,0 rahuldav). Raua sisaldus võib tõusta vihma perioodidel.

Küsitav on permanganaatse hapnikutarviduse tõus ajavahemikul 13.aug. kuni 12.sept., vastavalt 4,4 mg/l kuni 5,2 mg/l (tõus 15%). Millega? Justkui oleks reostust sellel ajavahemikul juurde tulnud. Arvan, et mitte, kuna NH_4^+ ja NO_2^- nimetatud vahemikus langesid, vastavalt 40% ja 86%.

Reostuse juurdetulekuga oleks ühtlasi pidanud toimuma ka orgaanilise aine lagunemine ja ilmnema vastavalt kõrge NH_4^+ ja NO_2^- näitajad.

Järeldan, et 12.sept. määratud perm.hapniku tarvidus 5,2 mg O_2 /l oli vale ja Riigi Tervisekaitse keskuse labori järeldus reostuse põhjuse kohta mineraalväetisest samuti. Ainuüksi kõrge NO_2^- sisaldusest 0,162 mg/l ei saa seda järeldada, liiati värvus 39° ei saa ka vist olla põhjustatud mineraalväetisest.

Orgaanilise reostuse olemusele viitab ka samasugune tugev bakteriaalne saastatus. Viidata sellele, et coli-laadsed, termotolerantsed- ja heterotroofsed bakterid on iseloomulikud ainult fekaalsele reostusele, ilmselt ei saa, sest bakterite olemasolu kaasneb igasuguse orgaanika lagunemisega.

Kõige mõistatuslikum on küsimus, miks oli proovis nii palju valgeid helbeid nagu lumesadu?

Mare NIRGI,
keskkonnanõunik

VMPS TEATED

MIS OLI:

* 07.11.1996.a. koosolekul soovis Reet Kõiv isadepäeva eel vallavolikogu, õppekeskuse ja iseenese nimel VMPS-i meespoolele ja seltsile tervikuna palju edu. Aitäh! • Vallavolikogu valimistulemusi ja RUKKILILLE-nimekirja nägemust valla elu edendamiseks kommenteeris ja vastas hulgale küsimustele vastne volikogu esimees Jaak Läänemets.

19-liikmelise volikogu komisjonid analüüsivad eri tegevusvaldkondi ja valmistavad ette otsuse projektid, mis kinnitamise korral saavad tegevusjuhendiks vallavalitsusele. Volikogu võtab tööle vallavanema. Vallavanem koostab 7-liikmelise vallavalitsuse (mittevolikogulastest). Sellesse peavad kuuluma vallavanem ja -sekretär ning kolme piirkonna (Vao, Triigi, Väike-Maarja) elu-olu põhjalikult tundvad ja edasi arendada soovivad ja oskavad inimesed. Vallavalitsus käib koos 3-4 korda kuus. Vallavalitsuses töötamine ei ole eraldi tasustatav. Vallavalitsuse plaane realiseerib tegevaparaat (s.h. vallavanem ja -sekretär) igapäevase töö käigus.

Volikogus on 6 põllumajandusega seotud liiget suurematest ja väiksematest taludest, ühistutest ja aktsiaseltsidest, paras esindatus meie tegevusvaldkonnale.

• LVTL-i kodumajanduskonsulent Helju Viilp tutvustas L-Viru maanaiste seltse (6 tegutseb), lähimad on Vao-Kiltsi MNS ja Simuna MNS. 30-ndatel aastatel olid seltsid igas külas, põhitegevus oli kursuste korraldamine, nagu kudumise, keetmise, koka-, lastekasvatuse, harjategemise, isegi puutöö kursused. • Sirdalisse (Norra) suvel talupraktikale sõita soovijaid on 14; juhatus poolt reastatud ja kinnitatud nimekiri on sealsele põllumeeste seltsile ja vallavalitsusele välja saadetud. Noored on asunud inglise ja saksa keelt treenima. Meeskonnavaimu proovitakse juba 22.11.1996.a. L-Viru talunike peol üles astudes. • Hausjärvel (Soome) kohaliku ettevõtluse messil 26.27.okt. käisid head eeskuju otsimas Hanno Tamm ja Ilmar Lauri. Umbes 80 nn. otsemüügi talu vallas pakuvad 30 liiki tooteid ja 30 liiki teenuseid (vt. valla ettevõtlusteatomik 1993): vili, jahu, kruubid, munad, hein, juurvili, taimed, marjad, kuivatatud ravim- ja maitsetaimed, kasvumuld, sae- ja metsamaterjal, küttepuid, hakkpuit, pagaritooted, villatooted; raamatupidamine, autoremont, metsatööd, ruumide laenutamine, kaevetööd, kivipuurimine ja -lõhkamine, solgi- ja virtsavedu ja laotamine, lumetõrje, uudismaa tegemine, masinate laenutus, olmetehnika remont, pargi-, aia- ja õuetööd, hekilõikamine, puidu hakkimine, metsaveod, ratsutamissopeetus, rauatööd, teede ja õuede hõõveldamine, mahlapressimine, tööjõupakkumine, masinate hooldus ja remont, pildistamine, vilja sorteerimine ja kuivatamine... Muide, müügiks kasvatatakse ka köömneid (hind on sama kui meilgi, Saksamaale köömneõli tegemiseks), aga köömnetee ja köömneviina valmistamist saadi meie käest õppida. Hakkepuit on väga levinud kütusena koolides, firmades, taludes, aga ka multšimiseks.

• Jönköpingis (Rootsi) peetud masinaringide seminari ja põllumajandustehnika näitust tutvustas Ats Annimäe: Överum, Väderstat ja LMB on vanad head tegijad. Põllumehi varustab, seadmeid remondib ja laenab ning toodangut ostab kokku "Jönköping Lantmann". Lätis on rootslastega kahasse tehtud AS Läti Farmerite Föderatsioon Rootsi-poolse abi korraldamiseks. Lõuna Rootsi Masinaühing (MR) hõlmab u. 250 talu 300 x 400 km+-sel maa-alal. Ringi liige pakub oma isiklike heas korras masinatega 1-2-3 liiki teenust, näit. kündmine ja virtsavedu või viljalõikuse ja metsatööd või kuivatamine ja puidu hakkimine jne. Enesele vajalikud teenused tellib ta naabrilt või kaugemaltki, MR-i liikmelt. Teenuste hinnakiri on kokku lepitud, tasutakse sularahata arvelduse teel panga kaudu. Tellimused võtab vastu 1 (!) inimene ja edastab selle teenuse pakkujale. Hea ju: üks-kaks masinat korras hoida, masin ei seisa, vaid toob sisse, talu tööd saavad tehtud uusima tehnikaga ja kogenud tegijate poolt, s.t. kvaliteetselt. Lähestikku peab olema nii palju MR liikmeid, et kõik nende põllutööd oleks kaetud ja jõuaks õigel ajal tehtud ringis oliivate masinatega. Side, sõnapidamine ja tööde kvaliteet peavad olema laitmatud. MR on mittetulundusühing, palka saab vaid dispet+er, u. 2% vahendatud teenuste kogusummast. Kas selline võiks olla järg meiegi külade masinaühistutele?

• VMPS-i liikmeks astusid teada-tuntud põllumehed Raimo Beilmann (Katku talu Pikeveres), Jaan Kiisk (Otsa talu Loksal) ja Jaak Tarre (Uuetoa talu Mõisamaal ja Maleva Ärinal).

* Peeti Väike-Maarja Maanaiste Seltsi asutamiskoosolek. Esinaiseks valiti Susanne Esinurm ja juhatusse veel Marju Valmsen ja Ene Laev. Esimesteks ettevõtmisteks kuuluse olevat naaberseltsidega kontaktide loomine ja taluperede jõulude tähistamine koos VMPS-ga. Palju pealehakkamist ja tulemuslikku tegevust soovib Teile VMPS-i meespere! Loodame Teie jätkuvalle kaasalöömisele ka VMPS-i tegevuses.

MIS TULEB:

* VMPS-i järjekordne koosolek toimub neljapäeval, 05.12.1996.a. kell 10.00 VMÖK-i raamatukogus. Kavas:

1. Firmade DEUTZ-FAHR ja RABE VERK müügi- ja hoolduspunkt VMÖK-sse. Andy Tilk.

2. Uudiseid nõuandeteenistuses. Aivar Niinemägi, Jäneda ÖNK.

3. Kohal algatatud küsimused. Ootame 1996.a. maksude ja laenu tasumist.

* JÕULUPIDU suurtele ja väikestele toimub VMMNS-i ja VMPS-i korraldamisel. Aeg ja koht selgub 5.detsembri koosolekul.

VÄIKE-MAARJA PEREKLUBI SUVELAAGER PIIBUMÄEL

*Suvi märkamatuult sõudnud,
sügispäevad kätte jõudnud.
Äkki, keset saluhaljust,
värvilisi küünlaid palju.
Vahtra hõlmas lõomab tuli,
loodus hõiskab: "Sügis tuli!"*

(V.Kollin)

Seoses remondiga alustas Väike-Maarja Rahvamaja uut hooaega veidi hiljem kui tavaliselt. Üks suuremaid peoõhtuid sai teoks 12.oktoobril, kui rahvamaja kogunes hulgaliselt peolisi, et alustada perekлубi õhtutega. Avaõhtule saabusid külalised pealinnast. Alati rõõmsameelse ja jutuka Reet Linna laulud ning Henn Rebase virtuoosne pillimäng köitsid kahtlemata kõiki saalisviibijaid. Lisaks olid peokülalised lahkelt nõus vastama saalist tulnud küsimustele. Kogu õhtu tantsitas rahvast ans."Kild" Jõgevamaalt. Jalutussaalis oli võimalik fotode vahendusel heita tagasipilk klubi ühisele ettevõtmisele - suvelaagritele. Kuna suvemälestused on endiselt sündmus, jahedad sügisilmad pole suutnud neid veel jahutada, siis suunduksin ka mina oma jutujärgjega suvesse.

Juulikuu viimasel nädalavahetusel toimus Peipsi järve kaldal Piibumäe suvila juures perekлубi suvelaager. Möödunud suvi just päikeseliste ilmadega ei hiilunud, kuid nendel päevadel näitas ilmataat oma heasoovlikkust ja lubas päikese pilve tagant välja. Tänu sellele said kõik nautida rannamõnuseid, kalameestel õnnestus kalapüük, vihm ei seganud palli- ja võistlusemänge.

Laagri avamiseks tulid kohale vetevana ja murueit. Järve kaldalt jalutasid rahva hulka vetekuradike ja murueide tütreke koos vetehaldjatega, tuues laagrirahva ristimiseks kohale järvevee. Enne ristimisteremooniat kõlas aga ühine töötus olla hea ja aktiivne laagriline. Kellel väsimus sisse puged, nendel oli võimalus end turgutada murueide võlukepikese abil või ka laagri energiapuu vastu toetamisel. Viimasel päeval sõprusringis kätest kinni hoides tõdesime - väsimust ei tulnud, oli puhkus, puhkus, puhkus.

Hommikuti äratas laagrilisi Peetri ja Vallo pasunahüüd, virgeks tegi Ivi aeroobikatund ja järvekaldajooks. Õhtuti sai oma bändi saatel kuni päikesetõusuni tantsu vihitud. Lapsed nautisid veemõnuseid, sai ujuda, vesirattaga ja paadiga sõita, võistlustes osaleda. Meeli laudkonna eestvedamisel sai teoks kodukaunistamisvõistlus (loe "telkidekaunistus"). 7.laudkonna korraldatud võistlustel said osaleda kõik soovijad. Laagrilaulude konkursil jäi sõelale 3.laudkonna laul. Esiettekannet laulu loonud laudkonnalt kutsus esile tormilise aplausi. Lisaks laulule üllatas see aktiivne laudkond humoorika moeshow'ga, peaosas alati temperamentne Meinhard. Kiitus teile kõigile!

Laagriliste rõõmuks oli nendel päevadel kohal ka AS SF Pandivere poe puhvet, kes varustas kõige vajalikuga. Lisaks sellele valmis Malle ja Mare hoole all maitsev laagrisupp ning šašlõkk. Tänu kogu laagrirahva poolt!

Aitäh Peetrile sauna ettevalmistamise eest ja loomulikult tänusõnad puhkekoha perenaisele Maretile ja peremehele - lõkkemeistrile Aarele. Need päevad on tänu kaamerameestele ka

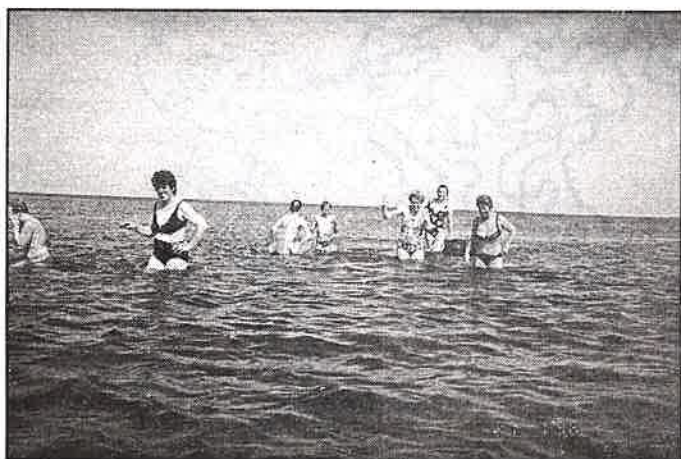
filmilindile jäädvustatud. Operaatoritele Lembit Tealasele, Elmu Evestusele, Urmas Keskülale au ja kiitus!

Peipsi järvevana ja murueit ütlevad ainult kiidusõnu kogu laagrirahva kohta. Usun, et need päevad Piibumäel panid meid taas uskuma ühistesse ettevõtmistesse, mis liidavad, ja tänu sellele tuleval suvel taas rõõmustada endid mõne tõeliselt laheda puhkepäevaga kauni looduse rüpes.

Lisaksin veel laagri laulu, mis on 3.laudkonna sulest ja mis väga ilmekalt annab edasi koosveedetud päevade sisu (viisil "Narva linna restoranis").

1. Kalson Aare puhkebaasis
metsikus ja uhkes.
Ühel kaunil suvepäeval
ilus laager puhkes.
2. Väike-Maarja perekлубi
Taari Mare juhtis.
Vallo reipa bändi saatel
rahvas tantsu vuhtis.
3. Vetevana ristas rahva
metsaelajateks.
Murueide kepi abil
saime reipamateks.
4. Soku Mare keetis suppi,
Malle müüs šašlõkki.
Kalson Maret suunas kõike,
Aare süütas lõkke.
5. Vungo Peeter küttis sauna
üksi tassis vettki.
Aga teised hilja öösel
soojendasid pekki.
6. Albi Peetri vaskne pasun
rahva üles hüüdis.
Ivi erksa disko abil
erksaks saada püüdis.
7. Sõber Lembit filmis kõiki,
ise püsti-põiki.
Kolmas laudkond tegi laulu,
teatemängu võitis.
8. Tore pidu jätkub veelgi
traditsiooniks saagu.
Uuel suvel uue hooga
teed meid siia toogu.

Mare TAAR,
Väike-Maarja Rahvamaja direktress

ISA!?

Novembrikuus on taas üks tore päev - isadepäev. Kuna olen ise isa, siis tunnen sellise päeva üle rõõmu. Samas tean ka seda, et paljudele lastele ja emdele teeb sõna "isa" suurt südamevalu, sest isa teema meie ühiskonnas ja perekonnas on väga valus just sellepärast, et isasid ei jätku! Kõikidele ametikohtadele leidub Eestis spetsialiste, paljude töökohtade täitmiseks tuleb korraldada konkursse, et leida suure hulga meeste seast see parim. Samas on aga suurim puudus meie maal isadest, kes elaksid oma perekonnaga koos ja hoolitseksid naise ja laste eest. Selliseid mehi ei ole võimalik leida isegi mitte raha eest, rääkimata konkursi korraldamisest.

Kolme lapse isana huvitab mind, mida lapsed ja noored arvavad isadest. Korraldasin Avispea kiriku noorteringis ja suuremate pühapäevakooli laste hulgas küsitluse, mille tulemusi püüan ka teiega jagada. Vastuseid laekus 29. Vastanute vanus oli põhiliselt 8-18 aastat. Vastanute seas oli 18 tüdrukut ja 11 poissi. Selline väike küsitlus ei pruugi anda päris objektiivset ülevaadet, kuid siiski on ta pilt tänase päeva hetkeseisust meie vallas ja ilmselt kaugemalgi.

1. Esimese küsimuse "Kas sa elad isaga koos?" tulemused olid järgmised: 9 tüdrukut ja 5 poissi elavad isaga koos ning 9 tüdrukut ja 4 poissi mitte. Kardan, et see kurb tõsiasi, et pooled meie lapsed kasvavad ilma isadeta, ei ole ainult meie piirkonna probleem, vaid kogu meie rahva ühine mure. Ligemale pooled isa kohad on meie kodudes tühjad ja samas kannatavad mehed tööpuuduse all.

2. Siit edasi järgmine küsimus - miks isa läks meie juurest ära? Lapsed enamasti ei tea põhjust, miks isa on nende juurest lahkunud, vaid mõned ütlevad, et just viinajoomise pärast ei saa isaga koos elada.

3. Nüüd oli vaja loetleda isa häid omadusi. Põhilisteks vastajateks olid need lapsed, kes isaga koos elavad, aga ka need lapsed, kes elavad isast lahus, oskasid välja tuua isa häid omadusi. Lapsed oskasid esile tõsta isade juures järgmisi omadusi: lahke, südamlilik, teistest lugupidav, tark, range, oma lapsi armastav, töökas, korralduslik jne.

4. Isa halbade omaduste seas olid põhilised joomine ja suitsetamine. Aga oli ka lapsi, kes leidsid, et isa on õel, vihastab liig palju, ei kingi isegi sünnipäevaks raha, närib küüsi, loeb liiga palju ajalehti ja muidugi kõige halvem - et isa läks ära...

5. Mis tööd isa teha oskab? Selle küsimuse vastused tõstavad nüüd küll isade enesetunnet. Enamus lapsi olid kindlad, et nende isa oskab peaaegu kõiki töid. Mõned lapsed loetlesid töid, mida nende isa eriti hästi oskab: keevitada, õmmelda, õpetada, autoga sõita ja autot remontida, traktorit juhtida ja künda, samas ka kartuleid praadida ja kinke teha...

6. Kas isal on minu jaoks aega? Järgnevad vastused üllatasid mind küll positiivselt. Need lapsed, kes elavad isadega koos, leidsid, et isal on nende jaoks piisavalt aega. Ainult mõni üksik laps tões, et isal on tema jaoks vähe aega. Samas kirjutas mõni laps, et isal on tema jaoks alati aega või et tööst vaba aja on isa enamasti koos temaga. Kui isal on laste jaoks aega, siis võib loota, et nendel isadel on aega ka laste ema jaoks!

7. Mis on jäänud lastele eriti meelde tegevustest, mida nad isaga koos on võinud teha? Siin loetleti järgmisi tegevusi: õppimine, ehitamine, probleemide arutamine, reisimine, laulmine, söömine, tantsimine, seenel käimine, õunte korjamine, autoga sõitmine jne. Need on sageli nii lihtsad ja igapäevased toimingud, aga kui neid saab teha koos isaga, siis jääb see lastele meelde! Kui tihti on sinu peres võimalus koos isaga söögilaual istuda ja seejärel probleeme arutada, koos laulda või seenel käia? Lapsed vajavad sageli

lihtsamaid tegevusi, kui me oskame arvatagi!

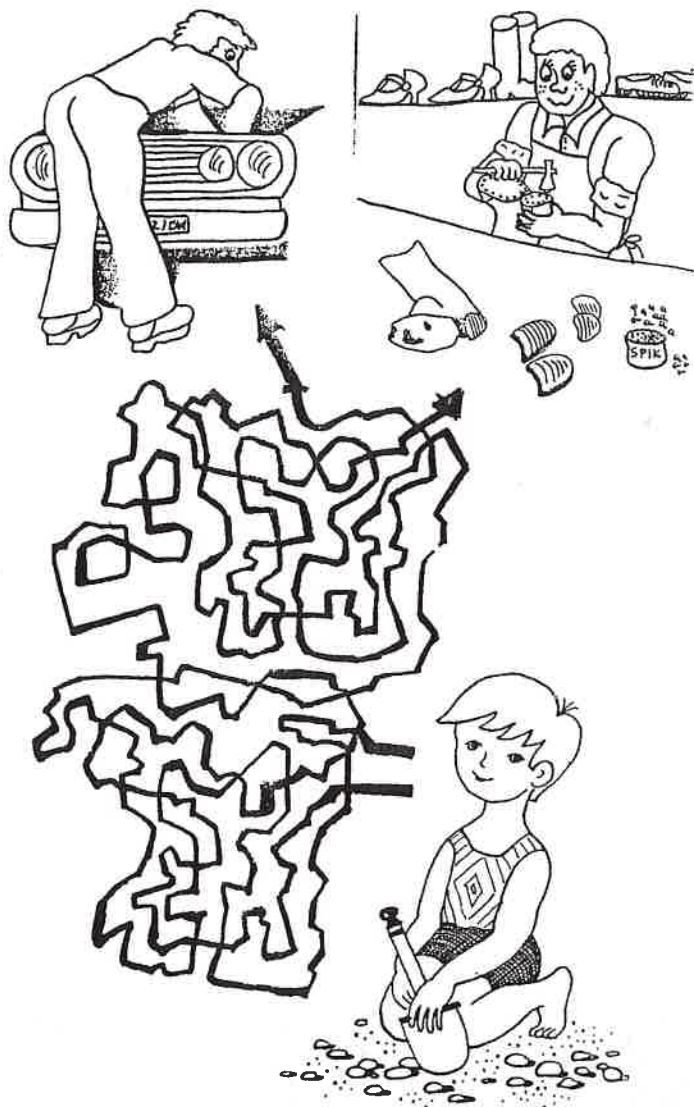
8. Järgnevad küsimused puudutasid tulevikku: Milline peab olema üks hea isa? Tõeline mees? Sinu tulevane kodu? Ma arvan, et siin kirjutasid lapsed just seda, millest nad oma kodus on võinud rõõmu tunda või millest nad on pidanud ilma jääma.

Kodu peab olema tore, armastusega täidetud, puhas ja ilus. Avar, nii et sinna mahuks vähemalt neli last, rahulik ja pingevaba, üksmeelne - selline on laste unistus tulevases kodust. Isa peab olema hoolitsev, truu, sõnapidaja, õiglane, range, ei tohi viina võtta, tal peab olema laste jaoks aega. Usun, et kõige õnnelikumad võivad olla just need lapsed, kes sellele küsimusele vastavad just nii: Üks õige isa peab olema selline, nagu on minu isa, ja üks õige kodu peab olema selline, nagu on minu kodu!

Armsad isad! Ehk on ülaltoodud ridades või ridade vahel ka sinu lapse vastused või igatsused. Kui sinu laste igatsusi siin kirjas ei ole, siis võivad nad olla vastamata küsimustena laste südametel: isa, me ootame sind koju! Isa, kas sul on minu jaoks aega? Praegu vajan mina sind. Kümne aasta pärast ma enam sind ei vaja, siis võib-olla otsid juba sina mind, kuid ma ei lase sind siis endale lähedale, sest sa oled lootusetult hiljaks jäänud!

Parim, mida võib üks isa oma lastele teha, on see, et ta armastab oma laste ema!

Enn PALMIK,
Avispea koguduse pastor

ELU JA MÄLESTUSI

Noor-Eesti kirjastus Tartus 1936

Jakob LIIV

Möödunud ööl olid küll vist politseinikud pööningule pugunud ja kraapisid minu toa lae laudadelt mulda, et läbi lae vaadata, mis ma teen." See, mida ma juba aastate kaupa kartsin ja aimasin, oli tõeks saanud ja Juhan oma vaimuhaiguses viimase staadiumini jõudnud. Veel kirjutasin talle ja püüdsin teda rahustada, kuid vastust sellele kirjale enam ei saanud. Mõne nädala pärast kirjutas K.E.Sööt mulle, et Juhan on nõrgameelseks jäänud ja ära Alatskivile viidud. 1893.a. käisin Alatskivil teda vaatamas, kus ta minuga midagi rääkida ei tahtnud, iga kord ära põgenes, kui mina temale lähenesin. Mulle räägiti, et Juhan käitub omastega halvasti. Kord on ta vanemal vennal ninast vere välja löönud ja teinekord ema eest voki ära tõmmanud ja selle läbi akna visanud, et see oma vurinaga teda kirjutamisel eksitab. Andsin vennale nõu ta Tartusse närvikliinikusse toimetada, et seal otsusele jõutaks, kas tema kosumiseks ja paranemiseks veel lootust on. Kui mitte, siis tuleb teist nõu pidada. 1894.a. sain teada, et ta Tartu närvikliinikusse ehk hullumajja paigutatud. Sõitsin samal suvel Tartusse laulupeole ja läksin teda ühes teise Triigi õpetajaga Juhan Saagega haigemajja vaatama. Talle teatati seal, et keegi temaga kohata soovib. Ta oli hommikust saadik oodanud, et Liisa Golding teda vaatama tuleb, ja tuli selles lootuses vilistades ja kiiresti ooteruumi. Meid nähes jäi ta seisma ja küsis sanitarilt, kes teda meile vastu tõi: "Mis need härrad soovivad?" Ma astusin talle lähemale ja küsisin: "Kas sa oma venda Jakobit ka enam ei tunne?" Ta hakkas naerma, et inimene nii hajameelne võib olla ja oma venda ka enam ära ei tunne. Ta küsis, kuis ma elan ja kas veel alles poissmees olen. Tuletasin talle meelde, et naisemees olen ja et tema mu poja Arnoldi ristsel käis. Nüüd tuli talle kõik meelde. "Aga kes on see teine mees?" küsis ta järsku. "Kas sa Eipri õpetajat Saaget ei tunne?" küsisin temalt. "Olite ju omal ajal head tuttavad ja sõbrad." - "Ei, niisugust meest ei ole ma iialgi tundnud." Seda öeldes pööras ta sanitarile selja ja küsis tasa minult nuga. Minu järelepärimise peale, milleks talle seda vaja, näitas ta näpuga oma kõrile ja ütles: "Tahaksin siin ühe väikese operatsiooni teha. Ma läheksin meelsasti Emajõkke, aga nad ei lase mind siit välja." Kui ma selle nõu ära laitsin, küsis ta minult paberossi, stüütas selle, pöördus sanitari poole: "Saatke need härrad siit minema, mul ei ole nendega midagi rääkida." Jumalaga jätmata lahkus ta meie juurest ja läks sanitari saatel sisemistesse ruumidesse. Nii lühikene oli meie jälle nägemine. Hullumajast lahkudes ja Alatskivile vanemate juurde asudes ei andnud ta mulle enesest mingisugust märki. Küsisin kirja teel vanemalt vennalt Joosepilt, kus Juhan asub ja kuidas ta elab. Sain vastuseks, et tal õiget peatuspaika ei ole. Vahel on ta kodus, siis Pujanil lellede pool, Koosa Plaksol lellepoja majas, Laiuse pastori köpu ja Rapla pastori Joosep Liiva perekonnas. 1904.aasta suvel Tallinnast tulles tuli ta Väike-Maarjasse, kuid mina teda seal ei kohanud. Vara hommikul oli ta teemajja astunud ja hakanud klaverit mängima. Mu naine läks vaatama, kes nii vara eestois on, ja tuli mulle voodi juurde teatama, et Juhan meile on tulnud ja päris härrasmehe riides on. Enne kui ma üles tõusta ja riietuda sain, oli Juhan meilt kadunud. Ta oli naisele öelnud: "Vend on nii suur härra, et mind vastu võtma ei tule, sellepärast kaon ma siit majast." Mu naine oli arvanud, et ta lähedale kalmistule jalutama läinud, keetis kohvi valmis ja mina läksin teda kalmistult otsima. Ta oli aga otseteed Kiltsi jaama läinud, ja et sealt tol ajal sõit ei läinud, tellinud ta ühe talumehe, kes teda hobusega Tartusse viinud. 1906.aasta suvel käis ta viimast korda Väike-Maarjas minu juures. Ta tuli jalgsi, palja peaga, palja jalu, suured säärsaapad seljas. Ta

oli saja versta pikkuse teekonna Alatskivilt Väike-Maarjasse ühe ööpäevaga ära käinud ja täiesti söömata. Nägu oli tal higi ja tolmuga määrdunud, juuksed lõikamata ja habe ajamata. Lõikasin tal juuksed lühikeseks, ajasin habeme ära ja sundisin, et ta puhta pesu ja minu vähekantud riided selga ja kamassid jalga paneks. Minu pakutud asju ta enne vastu ei võtnud, kui ma tema närused riided ja saapad ära hävitasin. Tookord pidasin Väike-Maarjas oma majas raamatupoodi ja mu naine Karskuse Kuratooriumi teemaja. Mu maja oli suuremalt osalt üürile antud, oma tarvitada oli pood ja selle kõrval väike tuba, kus vaheaegadel kirjutasin. Sinna paigutasin Juhani elama. Kuid ta pidas seda vanglaks ja tuli sealt ära teemajja, kus ta publikut käitumisega tülitas. Ta ei tahtnud riietuda, vaid kippus aluspesu väel võõraste sekka. Ja kui ta kord poolalasti olles ühte läbisõitvat mõisnikku oma tagakiusamise lugudega oli tülitanud, tehti mulle märkus, et niisugust nõrgameelset inimest avalikus kohas ei tohi pidada. Viisin ta jälle oma kauplusse ja õhtul teemajja, kus valvasin, et ta võõraste sekka ei pääseks. Nii elas ta tookord umbes kolm nädalat Väike-Maarjas vaheldumisi teemajas, raamatupoes ja Jakob Tamme pool, kus oma kaasaskantavaid luuletusi Tammele ette luges. Väike-Maarjasse tulles oli tal kaasas kiriku lauluraamat, mille ääred ta paberi puudusel oli luuletusi ja aforisme täis kirjutanud. Selle raamatu viskas ta põlevasse ahju ja käis õues vaatamas, kas pühakirja suits on harilikust suitsust teistsugusem. Kord oli ta mu naisele rääkinud päris tõsise näoga, et tal kavatsus olevat mind ära tappa. Ta olevat minu üle kade, et mul on oma maja, kauplus, naine ja perekond, kuna temal kõik need puuduvad. Muidugi äratas ta niisuguste plaanidega hirmu ja sundis mind ettevaatusele, nii, et alles lukustatud uste taga julgesime rahulikult magada. Samal ajal sai ta valmis veel imelikuma tükiga. Ta kirjutas keisrile eesti keeles kaebekirja, milles süüdistas mind, vanemat venda Joosepit ja kreisiülema abi Robert Brandt'i, kes asus politseiülemana Väike-Maarjas, et tema eest ei hoolitsetavat. Kiri oli küll eestikeelne, kuid seekord leidis ta tähelepanu Peterburis. Paari kuu pärast saabus Tallinna kuberner ja kreisiülema kaudu järelepärimine selles asjas Brandt'ile, kes muidugi vastas, et tegemist on vaimuhaige inimesega, ja sellega see lugu lõppeski. Kas kartis Juhan selle kirja ilmsikstulemist või muul põhjusel kadus ta nägematult Väike-Maarjast ja läks jälle jala Alatskivile. See oli tema viimane käik Väike-Maarjasse ja sellega ka viimne kokkupuutumine minuga. Viimase seitsme aasta jooksul ei andnud ta endast mulle mingit elumärki. Mu naine kartis tema tapmiskavatsust ja ei lasknud teda juba alaealiste laste pärast enda poole kutsuda. Ka mina ei saanud talle kirjutada. Ei teadnud tema elukohta ega ka seda, missugune on ta vaimne seisukord minu kirja mõistmiseks. Viimane kohtamine oli see, kui teda viimisel teekonnal Alatskivi kalmistule saatsin. Ma jäin ta ainsaks kirjatööde pärijaks, missuguse õiguse "Noor-Eesti" kirjastusele selle tingimusega edasi andsin, et tema tööde tulust osa ta kalmu korraldamiseks läheks. Kuidas seda lepingut on täidetud, see on mulle senini teadmata jäänud.

1887.aasta sügisel Juhanist lahkudes hakkasin tasa ja targu ametivendade seas venestuse vastast poliitikat ajama ja "Valguse" kahjulikku tegevust neile seletama. See misjonitöö andis tagajärgi ja aasta pärast loobusid kõik need õpetajad, kes ennem "Valguse" lugejad ja kaastöölised olnud, sellest lehest ja seda hakati samuti põlgama nagu omal ajal "Tallinna Sõpra". Ka Moorits Mihkelson sai minu mõtte pooldajaks ja hakkas ilma kohta ja seltskonda valimata seda avaldama, kuna õpetajad palju ettevaatlikumad olid. Mihkelson tagandati vallakohtu esimehe ametist ja võeti valju uurimise alla.

Kasvada on rõõm ja rikkus,
kasvada on vaja,
kuid ei iial täis saa pikkus,
kasvad eluaja.

L.Andre

KASPAR BORKI 7.10.1996
JOANNE ADAMSON 18.10.1996
JALMAR KOLBERG 20.10.1996
MARIIN TALU 22.10.1996
AIN KRUMM 30.10.1996
STEN RATS 03.11.1996

Ei peetaks ühtki valu enam valuks,
kui ainult süda kaotusvalu taluks.

SENTA KESTAV 17.04.1910 - 21.10.1996
FRIEDRICH KALME 17.10.1920 - 23.10.1996
IVAN GORŠANOV 29.09.1941 - 29.10.1996
MALLE LIKOLD 12.08.1941 - 31.10.1996
ANDREI LUKKA 20.02.1917 - 01.11.1996
AUGUST KOMP 26.02.1921 - 02.11.1996
IREENE KLEESMAA 14.11.1926 - 05.11.1996
AINO KASELO 07.09.1926 - 06.11.1996

Teated

Eraettevõtja EILI PÕLD

söökla (endine Väike-Maarja söökla)

ootab kliente

esmaspäevast reedeni

kell 09.00 - 16.00 (soe toit),

kohvik esmaspäevast laupäevani
09.00 - 18.00 (laupäeval 15.00-ni).

Peo- ja peielaudu

valmistatakse vastavalt tellimustele igal
nädalapäeval.

Hinnad soodsad!

Info telefonil 61 182.

*Soovime õnne ja
tugevat tervist!*

Õnnitleme! Novembrikuus

ALVINE NURME	02.11. - 80
NIINA AHONEN	05.11. - 75
HELENE KUDI	06.11. - 81
ALIDE SUVI	08.11. - 87
JEKATERINA INNO	09.11. - 84
VEERA KIVISAAR	10.11. - 85
HILMA NÕUKAS	16.11. - 70
RIHO PÄRNASALU	16.11. - 90
LAINA MÄRTMANN	20.11. - 70
JOHANNES JÕGI	20.11. - 90
KARL RANDMÄE	23.11. - 89
ENDLA JAKOBSON	28.11. - 70

Väike-Maarja Vallavalitsus